Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 15. Dnia 8. Sierpnia 1883. X. rocznik.

Bank krajowy i stowarzyszenia.

Stowarzyszenia nasze otrzymały pod datą 20. lipca b. r. następujący od Banku krajowego:

Cyrkularz do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, opartych na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873.

Wedle przepisów statutu Banku krajowego należy między innémi do atrybucyi tegoż Banku:

1. eskontowanie weksli przedkładanych przez kasy oszczędności, powiatowe i gminne, kasy pożyczkowe, stowarzyszenia zaliczkowe i inne, oparte na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873. r. jak również przez koła kredytowe, — tudzież reeskontowanie weksli (§. 3. ust. B. lit. *a*);

2. udzielanie pożyczek kasom oszczędności, kasom pożyczkowym, gminnym i powiatowym, stowarzyszeniom zaliczkowym i innym, opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873. r. oraz kołom kredytowym na skrypta notaryalne (tenże §. ustęp lit. *f*).

W bliższém określeniu powyższych atrybucyi §§. 56. i 57. rzeczonego statutu stanowią co następuje:

§. 59. „Dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, opartych na ustawie z 9. kwietnia 1873. (Dz. u. p. Nr. 70.), może Bank krajowy utworzyć osobny oddział interesów bankowych, a to z jednéj strony, w celu ułatwienia tym stowarzyszeniom kredytu udzielanego w myśl poprzednich postanowień tego statutu, w celu otwarcia im na podstawie skryptów notaryalnych kredytu nie pokrytego w rachunku bieżącym, w celu załatwienia ich interesów pieniężnych na placach bankowych, oraz w celu lokacyi zwyżek kasowych tych stowarzyszeń, — z drugiéj strony celem korzystania z ich pośrednictwa w interesach Banku“.

§. 57. „W razie utworzenia takiego oddziału, stowarzyszenia, chcące być dopuszczone do korzystania z niego, winny się poddać nadzorowi Banku krajowego w myśl instrukcyi osobnéj, którą uchwali Rada nadzorcza“.

„Dla oddziału tego ustanowionym będzie osobny komitet cenzorów, przy którego utworzeniu przyznaną będzie storzyszeniom ingerencya, określona bliżéj przez Radę nadzorczą w osobnéj instrukcyi“.

Z osnowy wyż przytoczonych przepisów okazuje się, że one postawiły samą zasadę główną, rozwinięcie któréj ma być przedmiotem oddzielnéj instrukcyi, przez Radę nadzorczą uchwalić się mającéj.

Przed zaprojektowaniem i przedstawieniem téjże instrukcyi pod rozbiór i uchwałę Rady nadzorczéj, Dyrekcya Banku krajowego postanowiła, odnieść się przedewsystkiem do stowarzyszeń, na ustawie z dnia 9. kwietnia r. 1873. opartych, z uprzejmą prośbą o zakomunikowania z ich strony uwag i poglądów, wskazujących, w jaki sposób skup lub reeskonta przedstawianych przez nie weksli, ułatwienie kredytu, prowadzenie rachunku bieżącego, lokacya zwyżek kasowych, wreszcie korzystanie z pośrednictwa, w §. 56. statutu wzmiankowane, należałoby urządzić i w projekcie do rzeczonéj instrukcyi określić, aby stosunek, między stowarzyszeniem a Bankiem krajowym zawiązany, mógł trwać z korzyścią dla stowarzyszenia, a przedstawiać zarazem dostatecznie bezpieczeństwo dla Banku.

Te uwagi i poglądy, wychodzące od samychże stowarzyszeń, postawią Dyrekcyą Banku w możności oparcia wzmiankowanego projektu na zasadach najbardziéj i najpraktyczniéj odpowiadających potrzebie,— będą więc mogły uczynić zadość téj myśli, jaka redakcyi przepisu §. 56. statutu towarzyszyła.

Dyrekcya Banku krajowego ma nadzieję, że stowarzyszenia, otrzymujące niniejszą odezwę, raczą przesłać swą odpowiedź w czasie jak można najkrótszym.

Dyrekcya Banku krajowego.

Gdy się w sprawie odpowiedzi na ten cyrkularz kilka stowarzyszeń do Patrona o informacye udało, ogłasza tenże następujący:

Okólnik

do wszystkich stowarzyszeń związkowych.

Z powodu cyrkularza Banku krajowego w sprawie unormowania kredytu dla towarzystw zaliczkowych odniosło się wiele stowarzyszeń związkowych do Patrona Związku z zapytaniem, jak w téj mierze postąpić należy, tudzież wyrażając przekonanie, że sprawa ta, jako dotycząca wszystkich towarzystw związkowych, powinna być rozebrana na ogólném zgromadzeniu delegatów.

W skutek tego Wydział Związku stowarzyszeń uchwalił na posiedzeniu dnia 4. b. m. zwołać na dzień 29. i 30. września r. b. ogólne zgromadzenie delegatów towarzystw do Związku należących, na którém to zgromadzeniu sprawa stosunków między Bankiem krajowym, a stowarzyszeniami na porządku dziennym rozpraw postawioną będzie.

Zarazem uchwalił Wydział Związku zwrócić uwagę stowarzyszeń związkowych, że gdy sprawa unormowania stosunków między Bankiem krajowym a towarzystwami jest sprawą dotyczącą ogółu stowarzyszeń, a przeto powinna być traktowana przez ogólną ich reprezentacyą, którą jest Związek stowarzyszeń — powinny towarzystwa związkowe w odpowiedziach swoich do Banku zaznaczyć, że stanowcze oświadczenie imieniem stowarzyszeń związkowych uchwali wspomniany zjazd delegatów.

Co się zaś tyczy przedstawienia Bankowi krajowemu potrzeb poszczególnych stowarzyszeń pod względem kredytu, zwracamy uwagę, że Bank krajowy udziela obecnie towarzystwom kredytu tylko w reeskoncie weksli na 6 od sta z dodatkiem prowizyi $^1/_4$ pro mille przy 90-dniowych, a $^1/_2$ pro mille przy wekslach z dłuższym terminem płatności.

We Lwowie, dnia 6. lipca 1883.

Dr. Tadeusz Skałkowski.
Patron Związku.

Nim jednak Patron jeszcze ten Okólnik wydał — uważało lwowskie Towarzystwo zaliczkowe za stosowne odpowiedzieć na Cyrkularz Banku z 20. z. m. a to tém więcéj, o ile Lwowskie Towarzystwo objęło już agendy centralnego zastępstwa pieniężnego stowarzyszeń związkowych.

Odpowiedź ta brzmi:

Do szanownego Banku krajowego

we Lwowie.

Sprawa stosunku Banku krajowego do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, co do któréj szan. Bank nas o zdanie cykularzem z 20. b. m. zapytuje, była przedmiotem gruntownych badań na dwóch ostatnich Walnych zgromadzeniach Związku stow. zar. i gosp., jako téż na kilku posiedzeniach Wydziału Związku, z tego powodu będzie mógł Patronat Związku udzielić szczegółowych w téj mierze wyjaśnień sz. Bankowi. Mimo to i my z naszéj strony ośmielamy się przedstawić sz. Bankowi nasze w tém kierunku zapatrywanie, ze względu na to, że powołane w cyrkularzu powyższym postanowienia statutowe, po wysłuchaniu naszego zdania wprowadzone zostały.

Przedewszystkiem wyobrażaliśmy sobie, że stowarzyszenia zaliczkowe, mianowicie większe i w większych n. p. powiatowych miejscowościach istniejące, zastąpią dla sz. Banku organizacyą filii w ten sposób, iżby za skromném wynagrodzeniem w formie komisowéj załatwiały wszelkie powierzone przez sz. Bank czynności bankowe, gwarantując jedynie ścisłe wykonanie przepisów i poruczeń bankowych. W ten sposób, zdaniem naszém, uprościłoby się admininstracyą bankową i uzyskałoby się pośredników, znających dokładnie i opiekujących się troskliwie prowincyonalną klientelą bankową. Zarazem możnaby w ten sposób ująć w pewien system kredytową działalność stowarzyszeń i Banku krajowego.

Co do bezpośredniego stosunku pieniężnego stowarzyszeń z Bankiem krajowym, to wyobrażaliśmy sobie, iż Bank stanie się zarazem centralnym zakładem pieniężnym dla stowarzyszeń. Stąd téż liczyliśmy na obfity i tani kredyt w drodze reeskontu weksli; na obszerny kredyt w Rku bież. za podkładką skryptu dłużnego w formie aktu notaryalnego, przez interesowane stowarzyszenie zeznanego; a w końcu na przyznanie stowarzyszeniom dogodnych warunków dla korzystnéj lokacyi zwyżek kasowych. Przedewszystkiem jednak musiałby być stosunek z sz. Bankiem łatwy i wolny od wszelkiéj zbytecznéj a żmudnéj formalistyki.

Aby zaś stosunek stowarzyszeń z Bankiem utrwalić i ku obopólnéj korzyści rozwinąć uważaliśmy za niezbędne ustalenie jak najprzyjaźniejszych i najściślejszych stosunków między Wydziałem Związku a Bankiem krajowym. W téj też myśli przyjęliśmy z ufnością postanowienie §. 57. statntu bankowego, tusząc, iż praktyczne wykonanie jego będzie takie, że wzmiankowany tamże komitet cenzorów stanowić będzie Patron z Wydziałem Związku, dopóki stosunki wzajemne utrzymane będą.

Przechodząc w odpowiedzi naszéj do możliwego ukształtowania stosunku między sz. Bankiem a naszym zakładem zauważyć nam wypada, że stosunki nasze z Austro-Węgiersk. Bankiem i galicyjską Kasą oszczędności są tak przyjaźne i tak dla nas dogodne, że na zmianę komitenta wpłynąćby tylko mogła nader korzystna

oferta z innéj strony. W Austro-Węgiersk. Banku mamy otwarty 4% kredyt w reeskoncie weksli do 100.000 zł. w galicyjskiéj Kasie oszczędności korzystamy z 5% kredytu w reeskoncie weksli i Conto currente do 200.000 zł.; a nadto dochodzą u nas 4½% wkładki oszczędności do ½ miliona zł. w. a. Miarą zaś, jakie warunki dla kredytu mogłyby nam być dogodne, może być dla sz. Banku, iż sami eskontujemy weksle stowarzyszeń na 6%, innych klientów na 7% rocznie bez wszelkich dalszych prowizyi lub opłat.

W końcu musimy jednak zauważyć, że sz. Bank mógłby w razie życzenia porozumieć się z nami w sprawie ogólnego stosunku do stowarzyszeń, gdyż w tym względzie wyrobiliśmy sobie pewne doświadczenie i zajęliśmy już pewne w tym względzie stanowisko w kraju. Do naszego bowiem stowarzyszenia należy już w charakterze członków 40 stowarzyszeń zarob. i gosp., a nadto stoi z nami 27 innych stowarzyszeń związkowych w stosunkach pieniężnych tak, że dysponujemy już klientelą 67 stowarzyszeń związkowych.

W każdym jednak razie miło nam będzie nawiązać z sz. Bankiem przyjaźne stosunki, a na teraz upraszamy przyjąć wyrazy naszego poważania

We Lwowie, dnia 30. lipca 1883.

W odpowiedzi na to pismo otrzymało Towarzystwo lwowskie pod 3. b. m. następującą odezwę:

Lwów, dnia *3. sierpnia* 1883,

Szanowne Towarzystwo *zaliczkowe, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką we Lwowie.*

Plac Maryacki, l. 9.

Wedle §. 56. statutu Banku krajowego dla stowarzyszeń, istniejących na zasadzie ustawy z 9. kwietnia 1873. l. 70. Dz. u. p., Bank krajowy może utworzyć osobny oddział interesów bankowych w celu ułatwienia tym stowarzyszeniom kredytu, a w szczególności także kredytu niepokrytego, w rachunku bieżącym, daléj w celu załatwienia ich interesów pieniężnych na placach bankowych, oraz w celu lokacyi zwyżek kasowych tych stowarzyszeń.

Ponieważ jednakże dotąd nie została przez Radę nadzorczą wydaną instrukcya po myśli §. 56. statutu, oddział ten czynności bankowych dotąd w życie nie wszedł, a staraniem Dyrekcyi jest doprowadzić w przyszłości dział ten do wykonania, poczém dopiéro Dyrekcya będzie w możności wyznaczyć wysokość kredytu dla poszczególnych stowarzyszeń.

Zanim to jednakże nastąpi, możemy kredyt dla stowarzyszeń, opartych na ustawie z roku 1873. traktować jedynie według norm ogólnych dla kredytu osobistego.

Jesteśmy tedy gotowi eskontować weksle w formie bankowo odpowiednéj wystawione, t. j. akceptowane i przez stowarzyszenie in bianco (!) żyrowane.

Przytém zwracamy uwagę, że wedle przepisu §. 36. statutu bankowego weksle przez Bank krajowy eskontować się mające, muszą mieć z reguły trzy podpisy osób lub instytucyi finansowych, wekslowo obowiązanych, z wypłacalności znanych, że daléj według regulaminu Banku winny być płatne we Lwowie nie późniéj, jak w 130 dni i opiéwać na walutę austryacką.

Gdy statut i regulamin Banku krajowego czyni przyjęcie do eskontu weksli zawisłém od ocenienia przez komitet cenzorów wypłacalności osób wekslowo zobowiązanych, upraszamy, ażeby szanowne stowarzyszenie zechciało, podając weksle do eskontu przyłączyć o ile możności dokładną i rzetelną informacyą o osobach wekslowo zobowiązanych.

O czém w odpowiedzi na szanowne pismo w dniu *30. lipca 1883. l. 2643*, w tym przedmiocie do nas wystosowane, mamy zaszczyt szanowne stowarzyszenie zawiadomić.

Z poważaniem

Bank krajowy Królestwa Galicyi

i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Ant. Wrotnowski. W. Smolka.

P. S. Bliższe warunki dyskontu są:

a) 6% w stosunku rocznym;

b) ¼‰ wyraźnie ćwierć od tysiąca od zdyskontowanéj sumy przy wekslach 90-dniowych, ½‰, wyraźnie pół od tysiąca przy dłuższych wekslach na rezerwę specyalną do skupu weksli.

Nie wchodząc zupełnie w rozbiór ani formalnéj, ani materyalnéj strony téj odpowiedzi, nadmieniamy: że odpowiedź ta, oprócz wyrazów kurzywą oznaczonych, jest autogafowaną, a zatém **z góry** w odpowiedzi na wszelkie wnioski stowarzyszeń przygotowaną! Już więc z góry każde stowarzyszenie może wiedzieć, jaką otrzyma odpowiedź na możliwe swe wnioski, przedstawienia i uwagi!

Z nadesłanych nam odpisów odpowiedzi, jakie Bank krajowy już otrzymał, ogłaszamy

Odezwę Tow. zaliczkowego w Drohobyczu

która brzmi:

W odpowiedzi na szanowną odezwę z dnia 20. lipca 1883. mamy zaszczyt przedłożyć Szan. Dyrekcyi następujące nasze uwagi:

Stowarzyszenia zaliczkowe, wytworzone rzeczywistą potrzebą ludności — jeżeli chcą godnie odpowiedzieć położonemu w nich zaufaniu, muszą się starać o jak najmożliwsze zniżanie stopy procentowéj i dla tego szukają chętnie związków z instytucyami, które im do tego celu pomocną mogą lub chcą podać rękę.

Że przedewszystkiém powinnyby to znaleść u instytucyi, przez kraj do życia powołanéj i utworzonéj, zdaje się rzeczą niewątpliwą i dla tego przyjmujemy wyciągniętą do nas dłoń Banku krajowego sądząc, że instytucya ta, któréj przecież równie jak nam, na zyskach zależeć nie powinno, w dopięciu obniżenia stopy procentowéj mogłaby rzeczywiste położyć zasługi, tak jak to dotąd czyni Galicyjska Kasa Oszczędności, a w części i Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń.

Stopą procentową, obecnie przeważnie u nas praktykowaną, jest 8 od sta. Stopa to bezwzględnie wysoka, która jednak wobec tego, że kapitał 5 do 6¾% kosztować nas musi (wliczając naturalnie stemple i inne z otrzymaniem gotówki bezpośrednio i pośrednio złączone koszta), jest najniższą u nas możebną. Wysoką ona jest dla kupca i przemysłowca, lecz tenże przy szybkim obrocie swego kapitału jeszcze jako tako z nią wychodzi, bezwzględnie zaś za wysoką jest dla rolnika, który przy najlepszéj chęci i własnéj pracy, prawie nad siły, tylko przy wyrzeknięciu się wszystkiego, bez czego tylko obejść się może, ciężarowi tego procentu podołać może — choć bardzo często w téj walce — upada. Doświadczenie nasze własne pouczające daje nam przykłady, jak w téj walce z drogim kapitałem ginie majątek narodowy, gdy wypadki dorabiania się nim mienia są rzadkie i bardzo, rzec można, wyjątkowe.

Dla tego z radością witaliśmy wieść założenia instytucyi krajowéj, reprezentanci nasi szczéry i chętny brali udział w ankietach itd., a nawet myśl o własnéj centralnéj instytucyi po części zarzuciliśmy z tego powodu, że mieliśmy prawo spodziewać się, iż to, co kraj wytworzy, zastąpi nam nasz idealny instytut, ale z góry oświadczaliśmy i oświadczamy, że tylko tanim 3—4% kredytem, kredytem niepołączonym z szykanami jak n. p. w niektórych zakładach, które nawet bezpośrednio z nami nie korespondują, a weksle nasze przez cenzorów, nieznających stosunków i ludzi, oceniać każą, kredytem wreszcie stałym, długotrwałym i pewnym przyjść nam można z pomocą i dopomóc do osiągnięcia dalszego obniżania stopy procentowéj, a co za tém idzie — lepszego odpowiadania celowi, jaki założyliśmy sobie. Że zaś towarzystwa zaliczkowe stały się regulatorem ceny kredytu na prowincyi, jak to powszechnie w nieuprzedzonych kołach wiadomo, przeto w następstwie i wszelki inny kredyt musiałby potanieć i raz możeby można ostatecznie zapobiec wyzyskiwaniu naszych drobnych przemysłowców przez obcy i wrogi nam kapitał, którego my, jak dotąd, w odpowiedniéj wysokości nie zawsze jesteśmy w stanie im dostarczyć. Na piérwszy rzut oka zdawaćby się mogło niepodobném dostarczenie tak taniego kredytu, gdy jednak przywołamy na pamięć zniżenie stopy procentowéj przed dwoma laty, kiedy nawet instytucye spekulacyjne wydawały tylko 3% czeki, gdy i obecnie weźmiemy w rachunek stale lokowaną sumę w czekach we wszystkich instytucyach krajowych nie przynoszących wiele więcéj nad 3%, to zdaniem naszém instytucya, mająca gwarancyą kraju, otrzyma podostatkiem podobnego kapitału i stałéj lokowanego, a potrzebując małą cząstkę procentu na opędzenie swéj administracyi, będzie już blizką spełnienia tych życzeń i nadziei, jakie ogół w niéj położył.

Doświadczenie uczy nas, że dostarczanie pieniędzy członkom naszym nie jest jedynym naszym celem; wdzięczniejsze pole stoi nam otworem i klucz jego trzymać moglibyśmy w ręku, a to przez obudzenie życia handlowego, wytwarzanie spółek produkcyjno-handlowych, inicyowanie i zachęcanie do zakładania wspólnemi siłami fabryk i wspiéranie przemysłu krajowego przez spółki, jak u nas, chrześcijańskie.

Towarzystwo nasze już piérwszy krok na tém polu zrobiło, wytworzyło spółkę „Towarzystwa handlu skór“, rozwijającą się świetnie, a która naszém staraniem i gotówką, zaopatruje klientów swoich w wyborowy i tani myteryał, i mimo 8% nam opłacanych, w piérwszym roku istnienia dała 2% zwrotu od zakupionych towarów i prawie 25% dywidendy. Na tém polu chcielibyśmy iść daléj — i moglibyśmy iść ze skutkiem wcale pomyślnym, mając zapewniony kapitał taki, o jakim wyżéj się mówiło, a zdaje nam się, że tylko w drodze tych mimowolnych oszczędności, jakie każdy członek do wspólnego interesu wnosić musi, i przez składane zyski można przyjść do materyalnego podniesienia rzemieślnika do godności człowieka i dania mu należnego miejsca w społeczeństwie, o czém w nędzy i przy lichwie często musi zapominać, a rozgoryczony niedostatkiem rodziny, staje się nieuczciwym i niemoralnym, a przeto wytwarza materyał, który w społeczeństwie okropną kiedyś odegrać może rolę.

Po tym wstępie przystępujemy do szczegółowych odpowiedzi. Co do skupu więc weksli i reeskontu— wymagalném by było, aby, jak to zaczyna wchodzić w życie, nie ograniczono się do 3 miesięcznych weksli, termin ten bowiem dla nas jest bezwzględnie za krótki; pożądaném by było przyjmowanie weksli 4 miesięcznych, a w niektórych wypadkach 6 miesięcznych, mianowicie wtenczas, jeżeli to są weksle rolników, którzy zaciągając pożyczki na wiosenne i letnie roboty i zasiewy, zwykle jesienią je płacą. W ogóle kategoryczne postanowienia niektórych zakładów, że tylko 3 miesięczne weksle eskontują, są tylko zastarzałą formą, która pochodzi z czasów, kiedy kupieckie weksle (za towary) były wyłącznie na taki termin wysławiane— dziś się jednak stosunki zmieniły i na tar-

gach kupieckich figurują najczęściéj cztéro- i pięciomiesięczne weksle, a częstokroć i półroczne. Niedługo więc i instytucye finansowe muszą zmienić tę formę, życzyćby więc należało, aby Bank krajowy wziął w tym inicyatywę. Nie mówimy tu o wekslach. zagranicznych (dewizach), przy których krótkość terminu tylko zalecić należy, ale z tymi nie mamy nic do czynienia, bo ma tu my na uwadze tylko stosunki krajowe.

Zakład musiałby naszém zdaniem zgodzić się na pokrywanie dawnych weksli nowymi, gdyż płacenie każdego wekslu gotówką nie tylko połączone jest z większym wydatkiem porta, ale i nie zawsze towarzystwo rozporządza gotowym pieniądzem, w każdym zaś razie musiałby Bank krajowy odstąpić od zasady, że tylko kupieckie weksle byłyby eskontowane.

Mówiąc o wekslach, mamy na myśli reeskont z naszego portfeulu. Weksle takie dają największe bezpieczeństwo dla Banku, gdyż nie tylko akcept podobny, przechodzi cenzurę Towarzystwa, które zna dokładnie miejscową klientelę, ale zaopatrzone żyrem Towarzystwa, posiadają nieraz łącznie cztéry podpisy.

Dla ułatwienia kredytu i w wyjątkowych razach pożądaném by było eskontowanie własnych weksli Towarzystwa, ale tylko w tym razie, jeżeli Bank w ogóle będzie eskontował weksle własne (suche) i jeżeli zadowoli się tylko podpisem Towarzystwa, gdyż zaciąganie przez towarzystwa zobowiązań za podpisy na wekslach własnych, staje się w materyalnym pojęciu niemoralném i niebezpieczném. Dalsze ułatwienie kredytu a rachunki bieżące, są to jednobrzmiące dla nas wyrazy, dla tego, że rachunek bieżący jest dla nas najwygodniejszą formą kredytu, która nawet konieczną by była, gdyby Bank krajowy chciał użyć pośrednictwa naszych zakładów. Rachunki te musiałyby być otwarte na podstawie aktu notaryalnego, odpowiednio ułożonego, na przykład w formie przez Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie używanéj. Byłby to najdogniejszy kredyt, z którego niezawodnie korzystałyby towarzystwa w najrozleglejszych granicach. Również dogodne, jakkolwiek mniéj odpowiednie, są pożyczki na skrypta notaryalne ratalne; towarzystwa bowiem nawet w normalnym rozwoju potrzebują ciągłego kredytu, a spłacając część, zaciągać muszą nową pożyczkę, co pociąga za sobą stosunkowo większy wydatek, bo częstszy w stemplach i kosztach aktu, a powtóre, posiadając nieraz zasoby kasowe, nie mogą w tym razie zmniejszyć długu własnego, bo są tylko na raty ograniczone, odwrotnie zaś w chwilach płacenia raty mogą właśnie zapotrzebować tego kapitału.

O ile kredyt, czy to w rachunku bieżącym, czy ratalny, zabezpieczony aktem notaryalnym, jest dla towarzystw dogodny, o tyle jednak ma tę złą stronę, że jest droższy od wekslowego. Towarzystwa bowiem muszą od takich pożyczek zwracać instytucyom podatek dochodowy od pobiéranego procentu, przez nie opłacany, który to podatek z dodatkami wynosi do 20% Salda odsetek, a tém samém już przy opłacaniu 5% od kapitału zdroża takowy o $^1/_5$ ogółu opłaty, czyli o jedną całą procentu. Winien więc Bank krajowy albo postarać się o zwolnienie od tego podatku, lub téż obmyśleć inną formę, aby ominąć ten wielki ciężar, niesłusznie nałożony, bo towarzystwa i tak opłacają znaczny podatek dochodowy i różne należytości bezpośrednie, które razem wzięte zabierają połowę właściwego czystego zysku. Ulga ta jużby o cały procent zmniejszyła stopę procentową.

Przy rachunku bieżącym potrzeba lokowania zwyżek kąsowych odpada. W razie pożyczek na akta notaryalne zwyczajne, towarzystwo płaci gotówką przedewszystkiem weksle, tak że o lokowaniu zwyżek kasowych i tu mowy nie ma.

Wreszcie w statucie przewidziano pośrednictwo towarzystw zaliczkowych w interesach Banku krajowego. Jest to rzeczywiście najwdzięczniejsze dla nas pole Chętnie ofiarujemy pośrednictwo nasze przy realizowaniu polic bankowych, nawet chętnie wypłacimy czeki — i przyjmować możemy oszczędności na rzecz Banku składane; prowadząc jak u nas n. p. kantor wymiany chętnie zajmiemy się sprzedażą papiérów krajowych i bankowych, wreszcie moglilyśmy się zająć ściąganiem pożyczek w miejscu siedziby Towarzystwa udzielonych, stawiając w ostatnim razie za warunek, że pożyczki przez Bank w miejscu siedziby towarzystwa udzielone, nie powinny być niższe jak 1.000 zł. w. a. Sądzimy, że nie jest właściwém udzielanie przez Bank krajowy bezpośrednio pożyczek włościańkich, które o ile nie w miejscu siedziby towarzystwa są udzielone, nawet dla nas są uciążliwe, a to tém więcéj, że nigdy nie może się mieć kontroli nad prowadzeniem się dłużnika, a co zatém idzie, że łatwo można być oszukanym, jak to się zresztą Bankowi włościańskiemu nie raz przydarzyło. Natomiast stanowczo popiéralibyśmy zakładanie kas pożyczkowych gminnych, do których jednak z góry upatrzyćby potrzeba człowieka, a oddać je potém pod naszą bezpośrednią kontrolę, bo jak się im dzieje pod dzisiejszą urzędową kontrolą, nie potrzebujemy mówić, fakta mówią same za siebie, i jesteśmy tego zdania, że z wielu dzisiejszych kas pożyczkowych gminnych wkrótce ani śladu nie pozostanie.

Wreszcie Towarzystwo bardzo chętnie udzieli Bankowi krajowemu wiadomości swych, co do wartości pojedyńczych osób i interesów, i to bezinteresownie, co téż prędzéj zasługiwać będzie na zaufanie, jak od każdéj prywatnéj firmy, mogącéj w szkodzeniu Bankowi miéć własne wyrachowanie. Co zaś do przewi-

dzianéj kontroli, te towarzystwa żadnéj się nie lękają, jakkolwiek każdą, któraby ich zupełnéj samoistności zagrażała, stanowczo odeprzeć muszą. Towarzystwa same szukają kontroli, same ją nakładają na siebie, dostatecznémby zatém było, aby towarzystwa prócz rocznych bilansów i zamknięć rachunkowych, które w danym razie corocznie Bankowi by nadsyłały, zgodziły się na to, aby delegaci Związku byli zarazem delegatami Banku krajowego i za jego zgodą bywali mianowani, lub téż aby delegat ze „Związku“ jadąc na szkontro mógł mieć zawsze ze strony Banku krajowego wskazaną osobistość, która przy lustracyi, szkontrze i t. d. byłaby czynną. Oczywiście osobistości te tylko znowu za zgodą Patronatu i stowarzyszeń mogły by być wybiérane, a w stowarzyszeniach wyłącznie chrześciańskich interwencya innowierców z góry musiałaby być wykluczoną. Z wizytacyi tych nie powinny wynikać daléj żadne koszta dla towarzystw. Ingerencya samego Banku krajowego w obec istnienia Patrona i Związku byłaby co najmniéj niewłaściwą. Tak my się zapatrujemy na tę sprawę! Może być, że są koledzy, dla których stosunek z nową instytucyą pieniężną jest piekącą koniecznością, ci téż wedle swego stanowiska inaczéj o tém napiszą. My obdarzeni dość hojnym kredytem instytucyi, z któremi od lat stoimy w stosunku — kredytem w dzisiejszym stanie rzeczy na potrzeby nasze wystarczającym, tylko wtenczas nowe i ściślejsze życzylibyśmy sobie zawiązać stosunki, gdybyśmy widzieli trwałą korzyść dla naszych członków, możebność rozwijania się prędszego w kierunku przez nas wyżéj wskazanym, a co wszystko nastąpićby mogło przy szczeréj pomocy i pełném zaufania instytucyi krajowéj i przy wspólnéj pracy tych, którzy dla dobra kraju i ludu starania swe łożyć zechcą.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu *lipcu* b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia. Tow. kredytowe w Zborowie, stow. zar. z nieogr. por. po polsku, Credit-Verein in Zborów, registr. Genossen mit unb. H. po niemiecku. Statut z dnia 16. kwietnia 1883. Dyrekcya: pp. Schreiber Juda, Berl Morgen, Biller Chaim i Katz Leib, jako dyrektorowie, zaś pp. Edel Markus, Auerbach Mayer, Dimand Salomon i Esserles Efroim, jako zastępcy. (C. k. sąd obw., jako handlowy w Złoczowie. Uchw. 5. maja 1883. l. 3.904).

Tow. wzajemnego kredytu dla rolnictwa, handlu i przemysłu w Pomorzanach, stow. zar. z ogran. odpow., po polsku — Gegenseitiger Credit-Verein für Agricultur, Handel und Gewerbe in Pomorzany, reg. Genos. mit beschr. H. po niemiecku. Statut z 9. kwietnia 1883. Dyrektorowie: Eichenholz Salamon Mechel d. im., Walfisch Izrael i Schwarz Mendel. Zastępcy: Reiss Abraham, Steinberg Dawid, Nussenbaum Samuel i Mantin Leizor. Za zobowiązania Towarzystwa odpowiadają członkowie sumą, równającą się trzykrotnemu deklarowanemu udziałowi. (C. k. sąd obw., jako handlowy w Złoczowie. Uchw. 12. maja 1883. l. 4016).

Tow. kred. w Budzanowie, stow. zar. z ogr. pięciokrotną poręką, lub Credit-Verein in Budzanów, reg. Genoss. mit beschr. fünffacher H. Statut z d. 6. czerwca 1883. Udziały od 10 do 4000 zł. Dyrekcya: Gelbtuch Chaim, Bergmann Schulem Leib, Peisach Hessel. Zastępcy: Wohl Izaak, Kellman Dawid i Dresler Majer. (C. k. sąd obw., jako handl. w Tarnopolu. Uchwała z 8. lipca 1883. l. 8175).

Tow. handlowe i kredytowe ziemskie i przemysłowe w Strusowie, stow. zarej. z ogr. por. Statut z 20. czerwca 1883. Najmniejszy udział 10 zł. Poręka dwukrotna. Dyrekcya: Krim Mojżesz Leib, Zimet Majer Berisch, Minczer Alter i Krochmal Gedalies, (C. k. sąd obw., jako handl. w Tarnopolu. Uchw. z 26. czerwca 1883. l. 8086).

Zmiany w Dyrekcyi Tow. zal. w Sokalu, stow. zar. z ogr. por. Skład dyrekcyi po wyborach na walném zgromadzeniu d. 25. kwietnia 1883. weszli pp. Grott jako kasyer, Tomanek Władysław i Skoczyński Dominik, jako zastępcy. (C. k. sąd kraj., jako handl. we Lwowie).

Tow. zal. „Szczęść Boże“ w Kolbuszowéj, stow. zar. z por. nieogr. Rada nadzorcza na posiedzeniu d. 15. kwietnia mianowała Dyrektorami pp. Franciszka Buczka, Jana Mazepę i Stanisława Januszewskiego, zaś p. Adama Protywińskiego zastępcą. (C. k. sąd obw., jako handlowy w Rzeszowie).

Bialsko-Bielskie stow. pożyczk. i oszcz. „Wzajemna Pomoc“ w Białéj. Na zgromadzeniu ogólném, odbytém dnia 26. kwietnia 1883. wybranym został w miejsce ustępujacego p. Jana Dołkowskiego p. Wojciech Gajczek dyrektorem. (C. k. sąd obw., jako handlowy w Wadowicach).

Stow. zal. urzędników w Stanisławowie, zarej. z ogr. por. Ogólne zgromadzenie d. 18. lutego 1883. uzupełniło skład Zarządu pp. Axentowiczem Franciszkiem, Bączalskim Edmundem, Dąbrowskim Tomaszem, Eisellem Janem, Głogowskim Janem, Heckem Waleryanem, Manasterskim Alfredem i Szindlerem Janem. (C. k. sąd obw., jako handl. w Stanisławowie).

Tow. zal. w Rozdole. Ogólne zgromadzenie d. 19. maja 1883. powołało do Dyrekcyi pp. Mikołaja Zalewskiego,

Jana Bedlewicza i Józefa Popławskiego. (C. k. sąd kraj., jako handlowy we Lwowie).

Bank zal. w Stanisławowie. Ogólne zgromadzenie d. 28. kwietnia 1883. potwierdziło wybór trzech zastępców dyrektorów, mianowicie pp. Goldenthala Ludwika, Pillicha Jana i Hausera Edwarda. (C. k. sąd kraj., jako handlowy we Lwowie).

Lwowska spółka zal. stow. urzędników, na walném zgromadzeniu d. 20. marca 1883. w miejsce ustępujących obrani zostali członkami Dyrekcyi: pp. Teodor Zubrzycki, Józef Bałaban, Jan Papeé, Edward Tranda, Edmund Blauth, Adolf Sahanek; zastępcami: pp. Adolf Swoboda, Antoni Kraczyło, Teofil Chmurowicz. Na posiedzeniu Dyrekcyi d. 31. marca 1883. obrany został prezesem p. Józef Bałaban, a zastępcą jego p. Dr. Stanisław Bełcikowski. (C. k. sąd kraj., jako handl. w Stanisławowie).

Bank rolniczy we Lwowie. Rada nadzorcza na posiedzeniu d. 16. maja 1883. mianowała urzędnika tegoż Banku p. Ksawerego Porcerego prokurzystą. (C. k. sąd kraj., jako handl. we Lwowie).

Wydział Związku. Posiedzenie dnia 4. sierpnia 1883. Obecni: dr. Maly, Aleksandrowicz, dr. Goldman, dr. Krówczyński, Merunowicz i Żabicki: Patron dr. Skałkowski; ze strony redakcyi: dr. Zgórski. Przedmiotem narad był najpiérw cyrkularz Banku krajowego z 20. lipca b. r. w któréj to sprawie udało się o wskazówki do Związku kilkanaście stowarzyszeń. Po wyczerpującéj dyskusyi uchwalono wezwać Patrona do wydania okólnika, który w dzisiejszym numerze się ogłasza. Wydział był bowiem jednomyślnego zdania, że o ile by Bank mógł zawiązać jakieś trwalsze stosunki ze stowarzyszeniami, to powinien w obec dokonanéj już organizacyi stowarzyszeń Związkowych, zjednoczonych około Patronatu, a pieniężnie związanych z lwowskiém Towarzystwem zaliczkowém, traktować z niemi przez Związek i legalną jego reprezentacyą, a nie odwoływać się bezpośrednio do poszczególnych stowarzyszeń. I to zapatrywanie podzielały téż wszystkie stowarzyszenia, które się w téj sprawie do Związku odwoływały, żądając wprost, aby téj sprawy nie rozstrzygały pojedyńcze stowarzyszenia na własną rękę — ale przez Związek i po powzięciu wspólnego postanowienia na zebraniu Delegatów. Poruszano również przy téj sposobności na podstawie oferty Banku z 3. b. m., nadesłanéj Towarzystwu zaliczkowemu we Lwowie, sprawę korzystania z kredytu na podstawie dziś obowiązujących przepisów dla eskontu weksli w Banku krajowym. Stopę procentową 6 od sta z dodatkiem prowizyi ¼ względnie ½ pro mille uznano zwłaszcza w obec zaostrzeń cenzuralnych i ograniczenia najwyższego kredytu dla jednéj firmy do kwoty 10.000 zł. za wygórowaną i korzyści stowarzyszeniom nie przynoszącą. — Wydział uchwalił następnie zwołać IX. Walne Zgromadzenie delegatów Związku stow. zar. i gosp. na 29. i 30. września b. r. Na porządku dziennym umieszczono dotąd: Sprawę cyrkularza Banku krajowego i sprawę stowarzyszeń żydowskich.— W końcu rozpatrywano poufnie podania 7 kandydatów na posadę Sekretarza Związku. Uchwała w tym względzie nastąpi na następném posiedzeniu Związku.

Do Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie przystąpiło: Towarzystwo Wzaj. kred. w Sędziszowie i Towarzystwo zaliczkowe „Szczęść Boże“ w Kolbuszowéj; razem należy do lwowskiego Towarzystwa 40 stowarzyszeń.

Do funduszu zaopatrzenia przystąpiło Towarzystwo handlu skór we Lwowie z 2 funkcyonaryuszami jako 12 z rzędu, należące do tego Funduszu.

Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowéj w odpowiedzi swéj na cyrkularz Banku krajowego przytacza między innémi, co następuje: Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowéj założone przez Radę powiatową w 1870. r. a w r. 1874. zorganizowane w myśl ustawy z d. 9. kwietnia 1873. miało zadanie wydobycia włościan z długów lichwiarskich, zagrażających wywłaszczeniem trzeciéj części włościan w powiecie, następnie spłacenia za włościan uciążliwych pożyczek, zaciągniętych w Banku włościańskim.

Towarzystwo w czasie dwunastoletniego istnienia w znacznéj części zadość uczyniło swojemu zadaniu. Długi włościan powiatu dąbrowskiego obliczone przez Radę powiatową w 1873. r. wynosiły w przybliżeniu 600.000 zł. obecnie nie wynoszą więcéj, jak 200.000 zł., z których przypada na Towarzystwo zaliczkowe 150.000 zł., na Bank włościański, Zakład kredytowy ziemski i prywatne długi około 50.000 zł“. Możemy z uznaniem i radością powinszować dąbrowskiemu Towarzystwu tych rezultatów!

Austro-węgierski Bank w myśl otrzymanego rozporządzenia nie może eskontować akceptów stowarzyszeń zaliczkowych, na co zwracamy uwagę stowarzyszeń, które eskontują swe weksle w innych zakładach, gdyż niezawodnie i inne zakłady, które z kredytu w Austro-węgierskim Banku korzystają, będą odmawiały przyjęcia tak adjustowanych weksli, iżby stowarzyszenie było akceptantem. Należy więc, aby weksle do reeskontu, względnie reeskontu posełane, były wystawiane i akceptowane przez osoby prywatne, a żyrowane przez stowarzyszenia.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1882.

82. **Stryj. Sparr- & Credit-Verein.** *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki 6824·38. Straty: odsetki 2980·32, koszta administr. 1825·29, odpisanie inwentarza 55·71, czysty zysk 1963·06, razem 6824·38. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka 5620·53, pożyczki 63.392·81, inwentarz 400·—, odsetki nadpł. 23·20, razem 69.436·54. Stan bierny: udziały 11.958·—, wkładki oszczędności 49.026·49, reeskont weksli 4858·63, fund. rezerw. 664·—,

nadpłacone odsetki 996·36, czysty zysk 1963·06, razem 69.436·54. Obrót kasowy 707·902·86. Liczba członków 255.

83. **Złoczów. Tow. zal.** *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki 4431·70, odsetki przenośne 580·77, razem 5012·47. Straty: odsetki 692·60, koszta urządz. 41·16, podatki 93·—, koszta administracyi 1292·80, czysty zysk 2892·91, razem 5012·47. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 96.908·12, odsetki przen. 580·77, koszta urządzenia 370·48, lokacye 30·—, gotówka 2249·62, razem 100.158·99. Stan bierny: udziały 18.742·32, wkładki na rach. bieżący 70.796·72, wierzyciele wekslowi 3000·—, odsetki przen. 692·60, fundusz rezerwowy 3904·40, zysk przeniesiony r r. 1881. 130·—, czysty zysk z r. 1882. 2892·91, razem 100.158·99. Obrót kasowy 254.742·02. Liczba członków 2354.

OGŁOSZENIE.

Od roku 1874. wydajemy bez przerwy

„Roczniki stowarzyszeń"

a powodzenie naszego wydawnictwa zawdzięczamy przedewszystkiém łaskawemu poparciu Szan. Stowarzyszeń, lecz i z drugiéj strony winne Stowarzyszenia Wydawnictwu, że przez nastręczoną sposobność do ogólnego przedstawienia rozwoju stowarzyszeń wobec całego kraju zyskały na znaczeniu i zaufaniu. Przystępując więc do wydania następnego „Rocznika", udajemy się téż w zaufaniu do Szanownych Dyrekcyi naszych Stowarzyszeń z prośbą o dokładne wypełnienie i spieszne nadesłanie Kwestyonarzy, jakotéż o zamówienie znaczniejszéj ilości egzemplarzy „Rocznika" dla siebie, względnie dla P. T. członków Dyrekcyi i Rad zawiadowczych, a sądzimy, że jest to najwłaściwsza droga do zaznajamiania jak najszérszych warstw z rozwojem naszych instytucyi.

W abonamencie cena 1 egzempl. „Rocznika" 1 zł., która następnie podwyższoną zostanie.

Wydawnictwo „Roczników Stow."

Dotąd otrzymaliśmy dopiéro 77 wypełnionych kwestyonarzy na 204 rozesłanych, upraszamy więc jak najusilniéj o jak najspieszniejsze nadesłanie reszty, gdyż zamierzamy wydać „Rocznik" we wrześniu b. r. z powodu zebrania Sejmu i Delegatów Związku stowarzyszeń.

IX. Rocznik stow. zaprenumerowano dotąd: 1. Tow. zal. Lwów 24 egz.; 2. Tow. zal. Lubaczów 1 egz.; 3. Tow. ochr. wł. ziemskiéj Mielec 6 egz.; 4. Tow. zal. Bochnia 1 egz.; 5. Tow. zal. Gliniany 3 egz.; 6. Kasa zal. Maryampol 3 egz.; 7. Tow. zal. Łańcut 10 egz.; 8. Tow. zal. Mościska 3 egz.; 9. Tow. Wz. Kred. Lwów 2 egz.; 10. Tow. zal. Stary Sącz 5 egz.; 11. Tow. kred. Busk 4 egz.; 12. Tow. kred Rzeszów 3 egz; 13. Tow. zal. Pomorzany 1 egz.; 14. Tow. oszcz. i poż. Oświęcim 1 egz.; 15. Tow. Wz. Kred. Kraków 10 egz.; 16. Tow. kred. Żółkiew 3 egz.; 17. Tow. zal. Brzesko 5 egz.; 18. Tow. kred. Jaryczów nowy 3 egz.; 19. Tow. kred. Kamionka str. 1 egz.; 20. Tow. zal. Rudki 10 egz.; 21. Tow. zal. Rozdół 1 egz.; 22. Tow kred. „Praca" Skałat 2 egz.; 23. Kasa zal. Gródek 10 egz.; 24. Tow. zal. Jaworów 2 egz.; 25. Tow. zal. Radziechów 10 egz.; 26. Kasa zal. „Opatrzność" Kozowa 1 egz.; 27. Kasa zal. Nowy Sącz 6 egz.; 28. Tow. kred. Lubaczów 1 egz.; 29. Geg. Cr. V. Złoczów 1 egz.; 30. Tow. kred. Strzyżów 1 egz.; 31. Tow. zal. Mielec 2 egz.; 32. Spółka roln. Stanisławów 1 egz.; 33. Tow. zal. Kolbuszowa 1 egz.; 34. Tow. zal. Śniatyn 2 egz.; 35. Tow. zal. i oszcz. Radomyśl 1 egz.; 36. Tow. zal. Zabłotów 5 egz.; 37. Tow. zal. Rohatyn 4 egz.; 38, Tow. zal. urz. Tarnopol 1 egz.; 39. Tow. zal. Bóbrka 2 egz.; 40. Tow. zal. Złoczów 5 egz.; 41. Tow. zal. Kar. Ludw. Lwów 1 egz.; 42. Tow. zal. Lisko 1 egz.; 43. Tow. zal. Bircza 10 egz.; 44. Kasa zal. Przemyśl 1 egz.; 45. Bank zal. Stanisławów 10 egz.; 46. Tow. zal. Kraków 3 egz; 47. Tow. zal. Dobromil 1 egz.; 48. Tow. handlu skór Lwów 2 egz.; 49. Tow. zal. Cieszanów 5 egz. — Razem 192 egzemplarzy.

Przed samém oddaniem pod prasę niniejszego numeru otrzymujemy smutną wiadomość o śmierci

JANA LANGA

Dyrektora Towarzystwa zaliczkowego w Samborze.

Śp Jan od początku był nam wiernym druhem. W r. 1871. należał do założycieli Towarzystwa zaliczkowego i przemysłowego w Samborze, którém prawie do końca życia kierował, w r. 1874. należał do założycieli Związku stowarzyszeń, w którym do końca pracowitego i zacnego swego żywota wybitne zajmował stanowisko; On był organizatorem, a w licznych wypadkach założycielem i lustratorem wielu stowarzyszeń okręgu samborskiego, chętnym naszego pisma współpracownikiem — i zawsze wiernym nam towarzyszem złéj i dobréj doli!.... Więc taka strata jest dla nas i całego kraju bolesną, a okrywa nas ciężką żałobą!....

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.